brand in Hilversum (1766) uitgeleend aan de schout aldaar: Steven Schuylenburg. Het werd een prooi van de vlammen!
Niet alleen vuur, maar ook de vernietigende hand van ondeskundigen liet overal zijn sporen na. Zo zijn er in het archief de rekeningen van de dorpshuishouding (eindverantwoording) van Eemnes-Buiten van 1651 en daarna die van 1751-1810. Zo'n 100 jaar ontbreekt! Waarschijnlijk heeft ooit iemand die 'oude troep' opgeruimd!
Naast de algemene boeken en de rekeningen vinden we ook een afdeling belastingen (op logiesgelden, azijn, gemaal, geslacht, boter, zout, zeep, turf, koffie, thee, op de grond enz.). Zeer interessant voor wie zich bezig houdt met de familienamen.
Het vierde gedeelte van beide gerechten is verschillend. Buitendijk heeft stukken over het armwezen, Binnendijk over eigendomsbewijzen en het beheer van goederen.
Bladerend in de inventaris zie je soms merkwaardige zaken. Zo staat er b.v. onder het hoofdstuk 'Varia': Ontwerptekening van een gebouw van één verdieping (2e helft 18e eeuw). Niemand weet nu nog wat dit voorstelt, omdat dit helaas niet op de tekening vermeld staat.
Afijn, ieder die in het archief zoekt, zal er wel iets van zijn gading vinden. Vergeet ook niet de map met (topografische) kaarten te bekijken. Niet uitgevoerde plannen (zwembad bij de Witte Bergen, wegennet in de Zuidbuurt enz.) vertellen veel over de ontwikkelingsstrategie van het gemeentebestuur in de jaren 30.
Veel succes bij het snuffelwerk!

Jan Out.

Ontmoetingen met Uilskuikens

Onder deze titel schreef de bekende natuurvriend Rinke Tolman omstreeks 1960 een pracht verhaal over uilen in Eemnes. Tussen de regels door verhaalt hij over de prachtige boerderij van Gijs

Roodhart en over volksgezegden rond de uil!
Dit verhaal met vele anderen (ook over deze streek) komen voor in het boek:"Je raakt nooit uitgekeken, ontmoetingen met dingen, dieren, planten en mensen". Uitgave:Kosmos, Amsterdam (1965/66)
Wij laten nu Rinke Tolman aan het woord:

Aan de Wakkerendijk in Eemnes, die met de voortzetting daarvan, de Meentdijk, in die tijd, toen de Zuiderzee nog geducht kon spoken, het overstromingswater moest weren, verrijzen op terreinen, die naar de Gooikant toe afhellen, tal van boerderijen, die mooie specimina zijn van landelijke bouwkunst. Een der fraaiste daarvan is die van Gijs Roodhart, zo fraai, dat Monumentenzorg er zijn speciale aandacht naar liet uitgaan. Zij dateert uit de periode van 1460-1465. Vijf eeuwen verstreken, nadat van de hoeve de fundamenten werden gelegd en het ligt voor de hand, dat er in dit halve millennium meer-

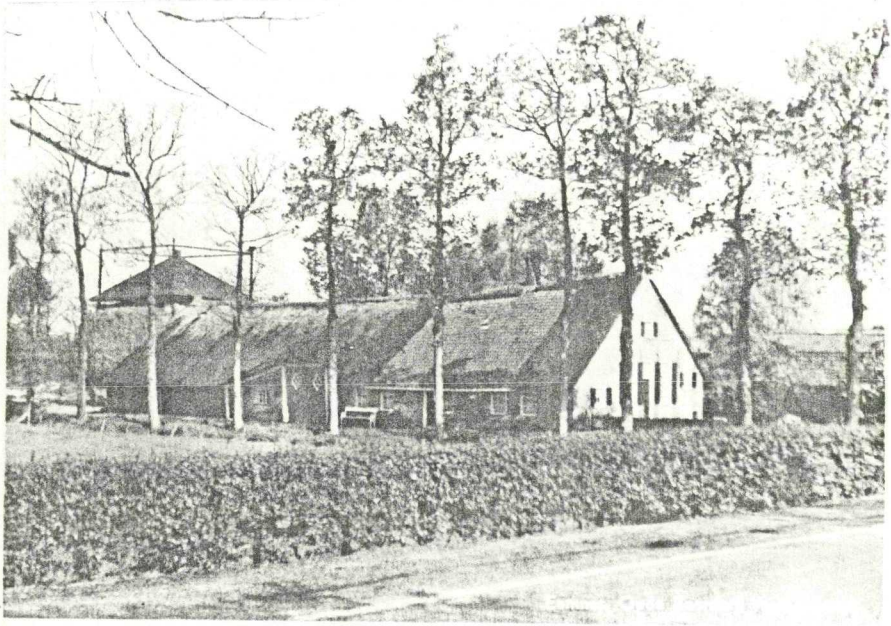

De boerderij van Gijs Roodhart. Deze ansichtkaart is er één van een serie die bij G. Elsinga, Eemnes te verkrijgen is.

malen verbouwingen plaats vonden, maar dit geschiedde in de oorspronkelijke stijl.
De bedrijfsruimte, de stallen voor het hoornvee, de goedmoedige fokstier inbegrepen, het paard, de zeugen en biggen, vormen met het gedeelte, dat voor menselijke bewoning is bestemd één geheel. Mens en dier leven dus onder één langgerekt dak, waarvan in de winter soms honderden ijspegels als gestolde franje afhangen. Als boer en boerin aan tafel zitten, kunnen zij door de ruiten heen de koeien bekijken en de koeien hen. Dat schept voor beide partijen een sfeer van gezelligheid. Aan de wanden van de kamer hangen prachtige oude merklappen. Ook maken van het interieur een schitterend gebogen ouderwetse ladenkast, een zogenaamd kabinet, heel fijne wandborden en tegels met allerlei voorstellingen deel uit. Ik som maar enkele dingen op. Tot de levende have van het boerderijgeheel behoren ook een jachthond en een snorrebaardige poes.
Bovendien vertoeven er, in een schuurgedeelte, al jaren lang pensiongasten, heel boeiende kerkuilen. Die werden niet uitgenodigd, maar nodigden zichzelf uit en namen genoegen met een donker zoldergedeelte. Daar stond een duivenkistje en hierin legde het kerkuilwijfje zes eieren, die allemaal uitkwamen. Nu is het bij uilen zo gesteld, dat de wijfjes intervallegsters zijn, d.w.z.: dat er tussen het leggen van het ene ei en het volgende een of meer dagen kunnen verstrijken. Daar de bebroeding door-

Kerkuil,
volwassen kleed.

gaans begint van het eerste ei af, is het gevolg, dat de jongen op zeer ongelijke tijden uitkomen en de consequentie hiervan is weer, dat de uilskuikens, die het laatst uit de witte schalen rollen, stukken kleiner zijn dan hun eerder geboren broertjes en zusjes. Zij zijn minder weerbaar, trekken bij de spijziging door de ouders aan het kortste eind en sterven tenslotte. Vaak gebeurt het dan, dat de slachtoffers hetzij door de overige jongen, hetzij door hun vader of moeder worden opgepeuzeld. Ook bij roofvogels komt wel een soortgelijk kannibalisme voor. Van de jonge kerkuilen in Eemnes verloren er op deze wijze twee het leven. Dat vonden de Roodharts - de meisjesnaam van mevrouw Roodhart luidt Roothart - erg sneu, want zij dragen hun pensiongasten nu al zo'n vijftien jaar lang een goed hart toe.
Eind 1960 gingen wij eens kijken, hoe het resterende viertal het maakte. Toen wij de ladder opklommen en het duivenhokje naderden, verwelkomden de overlevenden, die naar schatting een week of drie tevoren waren uitgekomen, ons met droog knapperende, hoornachtige geluiden. Soms sisten, snoven en snurkten zij en had het er veel van weg, alsof er telkens fietsbanden leegliepen. Ook leek het er soms wel een beetje op, alsof er in de verte een cirkelzaag in actie was. Toen wij bijlichtten, voerden de jongen wonderlijk waggelende, dansende en dronkemansbewegingen uit. Daar de hartvormige gezichtssluiers al flink waren ontwikkeld, deden de uilskuikens met hun x-benen denken aan zotte figuren uit een marionettenspel. Gijsbert Roodhart vertelde ons, dat de buren door de geluiden, die het uilenkroost voortbracht, wel eens verontrust zijn geweest, als zij in het donker thuis kwamen.

'Er moest ergens een man liggen, die een slokje te veel op had', veronderstelden zij. Tijden lang zochten zij naar de beschonkene, maar die werd niet opgespoord. Later hoorden zij hoe de vork aan de steel zat. Ook de oude vogels kunnen een zeer opvallend geluid produceren, dat vaak wordt aangeduid

als een'onheilspellende schreeuw'. Vroeger werd algemeen beweerd, dat de kerkuilen iemands naderende dood aankondigden en het is nog niet zo bijster lang geleden, dat er in Eemnes werd gezegd: 'Als je katuilen in je nabijheid hebt, dan volgt er gauw een sterfgeval'. Zo dacht men er ook elders in ons land over.
Een paar van de uilen - de oude dieren overnachten in de verzorgingstijd in hooischuren of andere gebouwen - namen wij nu naar beneden om ze in het stralende daglicht van dichtbij te kunnen bekijken. Dit moest met grote omzichtigheid gebeuren, want hun klauwen zijn scherp als dolken en zij kunnen daarmee lelijke verwondingen toebrengen. Het transport naar de begane grond verliep echter zonder ongelukken. Aan enkele schrammetjes behoefde niet eens mercurochroom te pas te komen. Wat waren die jongen met hun apekopjes, hun donkere ogen en haaksnavels koddige, maar ook mooi gestileerde dieren. Zij droegen alle nog hun witte baby-pakjes. Zij waren gehuld in een wolk van dons, maar daar zij op weg waren naar hun volwassenheid, was de novemberwind al in staat pluisjes uit hun pakje weg te blazen. En als het briesje een beetje aanwakkerde, zag je dat het dons plekgewijze al los liet en dan merkte je tevens, dat de 'echte' veren onder het blanke manteltje al aanwezig waren. Dat was werkelijk een pak van ons hart, want wat zou er van de jongen terechtkomen, als zij nog geruime tijd in hun kistje moesten vertoeven en inmiddels in december een sneeuwlaag de velden zou dekken, zodat het moeilijk zou zijn muizen te verschalken? Wij schatten, dat een deel van de jongen over een week misschien vliegvlug zou zijn. Wat wij hoopten, werd werkelijkheid. Toen zij zouden worden geringd ontbrak er één. Die was de nacht tevoren door het vlieggat van de schuur de wijde wereld ingetrokken en één van de 'getekenden' volgde dit voorbeeld in de nacht daarop.

Over het algemeen is het zo, dat de broedtijd van de kerkuil zich uitstrekt van half april tot in

juli. In uitzonderingsgevallen wordt er ook wel eens in november een broedsel grootgebracht. Onze ervaringen in Eemnes zijn daarvan het bewijs. Prettig is het, dat het hier een kerkuil betrof.Heeft de muizenrijkdom van 1959 en 1960 hierbij een rol gespeeld en hadden wij in Eemnes met een tweede broedsel te maken? Onze fraaie kerkuil is als broedvogel hier te lande door aanmerkelijk minder individuen vertegenwoordigd dan de meeste andere soorten uilen, die in Nederland hun kroost groot brengen. En daarom stemt dit, eventueel tweede, broedsel tot verheuging. Minder verheugend was, dat van de vier jonge uilen, die op de grens van november en december op eigen wieken gingen drijven, twee door noodlottige gebeurtenissen om het leven kwamen. De beide andere ging het voor de wind. Ik vermeldde reeds terloops de naam van een andere Eemnesser boer: Makker. Welnu, ook op zijn terrein broeden al vele jaren ononderbroken kerkuilen. In 1960 was er weer een legsel van een dozijn eieren. Uit de schalen rolden echter geen kuikens. De eieren waren 'schier'. Vermoedelijk ontbrak een mannetje. Makker en Roodhart achtten het waarschijnlijk, dat, toen het eerste legsel niet uitkwam, het wijfje bij de zes 'schiere' na zekere tijd in het nest nóg zes onvruchtbare eieren deponeerde. Dit zou de buitensporige grootte van het totale legsel kunnen verklaren. (blz. 86-88)